

OTANMÄEN PÄIVÄKOTI

VUOSISUUNNITELMA

toimikausi 2020-2021

Oikeudenmukaisuus

Turvallisuus

Suvaitsevaisuus

Luottamus tulevaisuuteen

Perustehtävä ja arvot

Kajaani luo asukkaille, yrityksille ja yhteisöille hyvinvointia, turvallisuutta, sujuvaa arkea sekä menestymisen edellytyksiä.

Arvojamme ovat oikeudenmukaisuus, suvaitsevaisuus, turvallisuus, luottamus tulevaisuuteen.

Arvot toimintatapoina

Edistämme hyvinvointia tekemällä päätöksiä oikeudenmukaisesti.

Toimimme avoimesti ja läpinäkyvästi.

Kunnioitamme ja edistämme yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Arvostamme yksilöllisyyttä ja koemme erilaisuuden voimavarana.

Suhtaudumme toisiimme ennakkoluulottomasti ja arvostaen.

Panostamme turvalliseen ja terveelliseen ympäristöön.

Haluamme tehdä jokaisesta päivästä turvallisen.

Tahdomme mahdollistaa sujuvan arjen.

Edistämme kaupungin elinvoimaa myös tulevaisuudessa.

Sisällys

KAJAANIN KAUPUNGIN TAVOITTEET- 4 kasvuteemaa	4
Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa.....	4
Resurssiviisautta luontokaupungissa	4
Tulevaisuus nuorissa	5
Osajista elinvoimaa	5
MONITAHOARVIOSTA NOUSSEET VAHVUUDET JA KEHITTÄMISKOHTEET	7
PEDAGOGISEN TOIMINNAN VIITEKEHYS.....	9
Varhaiskasvatuksen arvoperusta	12
TIIMISOPIMUS.....	14
Leikki	15
Ajattelu ja oppiminen (2.7)	18
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (2.7).....	19
Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (2.7).....	20
Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (2.7)	21
Osallistuminen ja vaikuttaminen (2.7)	22
Kielten rikas maailma (4.5).....	23
Ilmaisun monet muodot (4.5)	24
Minä ja meidän yhteisömme (4.5)	26
Tutkin ja toimin ympäristössäni (4.5).....	27
Kasvan, liikun ja kehityn (4.5).....	28
Eri kieli- ja kulttuuriryhmien varhaiskasvatuksen toteuttamista (4.7).....	29
Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen (7.1)	30

KAJAANIN KAUPUNGIN TAVOITTEET- 4 kasvuteemaa

Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa
<ul style="list-style-type: none"> - Palveluiden riittävä määrä ja palveluiden läheisyys- helpottaa perheiden arkea - Tuotamme laadukkaita palveluita, jotka vastaavat asiakkaiden tarpeisiin - Teknologian hyödyntäminen huoltajien osallisuuden lisäämisessä - Teknologian hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa - laaditaan varhaiskasvatuksen TVT - strategia - Tuki lapselle ja perheelle järjestetään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa - Kulttuuritoiminnan edistäminen varhaiskasvatuksen toiminnassa (taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia) - Osallistuminen valtakunnalliseen Ilo kasvaa liikkuen- toimintaan
<p>Näin toimimme:</p> <p>Jokaisella ryhmällä oma viestiryhmä tiedostusta varten. Eskarilaiset käyttävät Wilmaa.</p> <p>Huomioidaan lasten mielenkiinnon kohteet, kysellään vanhempien toiveita viestiryhmissä, rakennetaan vahvuuspuut jokaiselle lapselle.</p> <p>Yhteistyö eri toimijoiden kanssa (taide, kulttuuri)</p>

Resurssiviisautta luontokaupungissa
<ul style="list-style-type: none"> - Luonto on yksi varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen oppimisympäristö - Tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestävä elämäntapaa - Toimitaan paljon luonnossa ja lähiympäristössä: luodaan juuret Kajaaniin kotikaupunkina. - Harjoitellaan kierrättämistä ja lajittelua yhdessä lasten kanssa - Hankinnoissa huomioidaan kestävä kehitys ja vastuullisuus, kestävyys ja kierrättäminen - Juhlissa suositaan aineettomia lahjoja ja ohjelmaa
<p>Näin toimimme:</p> <p>Käytetään luontoa oppimisympäristönä.</p> <p>Kierrättämisen harjoittelu ja hävikin seuranta.</p> <p>Juhliminen aineettomasti.</p>

Tulevaisuus nuorissa

- Lasten osallisuus on pysyvä varhaiskasvatuksen painopistealue. Osallisuuden kautta jokainen lapsi tulee huomioiduksi omana itsenään ja omien vahvuuksiensa kautta.
- Sitoudutaan ohjaamaan opiskelijoita: tet-harjoittelijat, lähihoitajat, sosionomi ja vaka- opettajat
- Tehdään yhteistyötä oppilaitosten kanssa.
- Sitoudutaan hyvään perehdyttämiseen uusille työntekijöille. Järjestetään perehdytystilaisuus syksyisin.
- Annetaan mahdollisuus työssä onnistumiseen.
- Huolehditaan työhyvinvoinnista.

Näin toimimme:

Tarjoamme opiskelijoille harjoittelupaikkoja ja TET –harjoittelupaikkoja Otanmäen koululaisille, sekä kesätyöpaikkoja kesätyöseteliläisille.

Työntekijät voivat osallistua työpaikkaohjaajakoulutuksiin.

Uusille työntekijöille perehdytys ja perehdytyskoulutus.

Työpaikkana olemme positiivinen ja avoin työyhteisö.

Järjestämme vuoden aikana työhyvinvointitapahtumia.

Osaajista elinvoimaa

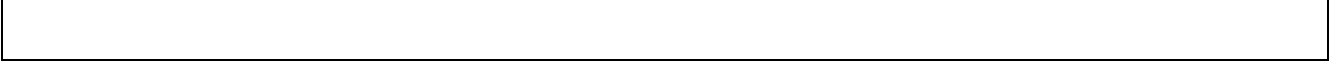
- Pätevän työvoiman saannista huolehtiminen: osallistutaan rekrytointitilaisuuksiin yliopistoissa ja muissa oppilaitoksissa.
- Luodaan positiivista kuvaa Kajaanin varhaiskasvatuksesta monipuolisella markkinoinnilla ja viestinnällä.
- Laaditaan henkilöstölle täydennyskoulutus suunnitelma (vuosikello). Henkilöstölle järjestetään ajan-kohtaisia ja laadukkaita koulutuksia.
- Osaamisen tunnistaminen, arvostaminen ja hyödyntäminen.
- TVT- osaamisen lisääminen koko varhaiskasvatuksen henkilöstölle.

Näin toimimme:

TVT-osaamisen jakaminen muille työntekijöille.

Päiväkodin toiminnasta Kajaanin kaupungin facebook –ryhmään päivityksiä.

Jaetaan osaamista ja tietoa henkilökunnan kesken.

MONITAHOARVIOSTA NOUSSEET VAHVUUDET JA KEHITTÄMISKOHTEET

Yksikkömme vahvuudet

Olemme positiivinen työyhteisö, jossa on hyvä ryhmähenki.

Huomioimme jokaisen lapsen yksilöllisesti.

Ohjaamme lapsia ja toisiamme myönteisesti ja rakentavasti.

Tiedostamme oman perustehtävämme.

Arvostamme toisiamme ihmisinä ja työntekijöinä.

Hyödynnämme kaikki omia vahvuuksiamme työssämme.

Olemme sitoutuneet työskentelmään Kajaanin kaupungilla ja sitoutuneet yhteisiin tavoitteisiin.

Näin toimimme + tarkennus tiimiin:

Jokainen lapsi tulee nähdyksi ja kuulluksi.

Yksilöllistä huomiointia lisää vahvuuspuiden avulla.

Positiivisen työympäristön rakentaminen kaikkien tavoitteena.

Arviointi

Yksikköemme kehittämiskohteet

Tiedostamme vuorohoidon päiväkodissamme
Luonnon hyödyntäminen oppimisympäristönä.
Pedagogisen dokumentoinnin kehittäminen.

Näin toimimme + tarkennus tiimiin:

Huomioidaan päivittäinen tiedonsiirto työntekijöiden ja lasten osalta perheille ja talon sisällä.
Tiedostamme dokumentoinnin tarpeellisuuden jokaisessa ryhmässä.
Otetaan vanhemmat mukaan dokumentointiin.
Tavoittelemme luonnon merkitystä oppimisympäristönä.

Arviointi

MONITAHOARVIOINNISTA NOUSSEET YHTEISET KEHITTÄMISKOHTEET

Huoltajien osallisuuden lisääminen

Näin toimimme + tarkennus tiimiin

Päivittäisen tiedon siirtäminen perheille

Kerätään tietoa vanhemmilta, mitä toiveita heillä on esim. mitä tehdään päiväkodissa.

Vanhemmilla mahdollisuus tulla seuraamaan lapsen päiväkotipäivää ja toimintaa.

Arviointi

Kiusaamisen ehkäiseminen + toiminnasta tiedottaminen huoltajille

Näin toimimme + tarkennus tiimiin

Kiusaamisen ehdoton kieltäminen Kajaanin kaupungilla.

Keskustellaan vasu- keskusteluissa ja arjessa kiusaamisesta.

Jokainen osasto ohjaa lapsia ikätasoisesti kiusaamistilanteissa ja tarjoaa ratkaisumalleja lapselle.

Arviointi

PEDAGOGISEN TOIMINNAN VIITEKEHYS

K

Varhaiskasvatuksen arvoperusta

Lapsuuden itseisarvo
Miten arvo näkyy toiminnassaamme: Annetaan lapsille tilaa ja aikaa toimia ja leikkiä. Ohjataan lapsia leikin kautta. Nähdään lapsi aktiivisena toimijana. Vastataan lapsen tarpeisiin.

Ihmisenä kasvaminen
Miten arvo näkyy toiminnassaamme: Annetaan lasten kokeilla ja erehtyä, sekä oppia niistä. Vuorovaikutuksessa oppiminen. Läsnäoleva aikuinen. Vertaisryhmässä oppiminen.

Lapsen oikeudet
Miten arvo näkyy toiminnassamme: Kaikki lapset ovat tasavertaisia ja heitä kohdellaan tasavertaisesti. Arvostetaan jokaista lasta omana itsenään. Huolehditaan lasten tarpeista ja vastataan niihin. Jokainen lapsi tulee kuulluksi ja on osallinen päiväkodissa.

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus
Miten arvo näkyy toiminnassa: Huomioidaan lasten yksilölliset tarpeet -> pienryhmissä toimiminen. Huomioidaan eri kieli- ja kulttuuritaustat-> päiväkodille näkyville maiden lippuja, tervehdykset ja lasten nimet.

Perheiden monimuotoisuus
Miten arvo näkyy toiminnassa: Kunnioitetaan eri katsomuksia, perhemuotoja, tapoja ja kulttuureja. Keskustellaan lasten kanssa perheistä, kulttuureista ja tavoista. Tuodaan kulttuureja näkyväksi päiväkodin toiminnassa.

Terveellinen ja kestävä elämäntapa
Miten arvo näkyy toiminnassa: Ilo kasvaa liikkuen –ohjelman käyttö. Synttäreiden aineeton juhlinta. Emme järjestä kahvitteluja tms. päiväkodilla. Harjoitellaan kierrättämistä.

TIIMISOPIMUS

TIIMIN NIMI:

Sinikellot
Vanamot
Metsätähdet, eskarit

TIIMIN JÄSENET:

Sinikellot: Tiina Heikkinen, Marja-Leena Hakola, Eila Kuvaja-Romppainen ja Tuija Savilampi
Vanamot: Viivi Läätö, Tiina Kilpiä ja Pinja Moilanen
Metsätähdet: Tiina Heikkinen ja Tiina Kaikkonen
Ap/Ip –toiminta: Tiina Kaikkonen, Kaisu Koivukangas

TIIMIN VETÄJÄ:

Sinikellot: Tiina Heikkinen
Vanamot: Viivi Läätö
Metsätähdet, eskarit: Tiina Heikkinen

TIIMIN JÄSENTEN VASTUUALUEET:

Vuorotoiminnassa vuorolastenhoitajat: Eila Kuvaja-Romppainen, Marja-Leena Hakola, Tiina Kilpiä ja Pinja Moilanen.
Ap/Ip –toiminta: Tiina Kaikkonen
Esiopetus: Tiina Heikkinen
Sinikellot vastuopettaja: Tiina Heikkinen
Vanamot vastuopettaja: Viivi Läätö
Apulaisjohtaja: Viivi Läätö
Titania: Viivi Läätö, Tiina Heikkinen, Tiina Kilpiä ja Marja-Leena Hakola
Lääkehoito: Tiina Kilpiä ja Marja-Leena Hakola
Pyykkihoidto: Tuija Savilampi

<p>Perheiden perehdyttäminen: Tiina Heikkinen</p> <p>Työhyvinvointi: Eila Kuvaja-Romppainen, Marja-Leena Hakola, Tiina Kilpiä ja Pinja Moilanen</p> <p>Ruokatilaus: Viivi Läätö ja Tiina Kaikkonen</p> <p>Koulun kanssa tehtävä yhteistyö: Tiina Heikkinen ja Viivi Läätö</p> <p>Työsuojeluasiamies: Eila Kuvaja-Romppainen</p> <p>Pro Consona: Eila Kuvaja-Romppainen</p>
--

TIIMIN KÄYTÄNTEET, SOPIMUKSET JA YHTEISET PELISÄÄNNÖT:

<p>Kajaanin kaupungin perehdyttämisohjelma koko henkilöstölle.</p> <p>Tiimien omat pelisäännöt.</p> <p>Säännölliset palaverit: talon yhteiset, tiimeittäin ja yhteistyöpalaverit.</p>

TIIMIN KEHITTÄMISKOHTEET

<p>Kehittämiskohde 1 + arviointi</p> <p>Leikin merkitys varhaiskasvatuksessa ja oppimisympäristössä-> osallistuminen, rikastuttaminen, havainnointi ja säilyttäminen.</p>
<p>Kehittämiskohde 2 + arviointi</p> <p>Pedagoginen dokumentointi-> havainnointi, mielenkiinnon kohteiden huomiointi, eri dokumentointitavat.</p>

Kehittämiskohde 3 + arviointi
Päivittäinen tiedottaminen-> lasten päivän kulusta työntekijöille ja vanhemmille.

MITEN TIIMISSÄ HUOLEHDITAAN JA YLLÄPIDETÄÄN TYÖHYVINVOINTIA

Positiivisuus, avoimuus, keskustelevuus.
Otamme käyttöön yhteiset pelisäännöt tiimeittäin.
Työn tavoitteet ja sisältö selkeät kaikille.

Leikki

Leikkiin kannustavassa toimintakulttuurissa tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Henkilöstö tunnistaa leikkiä rajoittavia tekijöitä ja kehittää leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä. Lapsilla ja henkilöstöllä on mahdollisuus kokea yhdessä tekemisen ja leikin iloa. Yhteisössä kannustetaan kaikkia kekseliäisyyteen, mielikuvituksen käyttöön, omaan ilmaisuun ja luovuuteen. Leikki saa näkyä ja kuulua. Lasten leikkialoitteille, kokeiluille ja elämyksille annetaan tilaa, aikaa ja leikkirauhaa. Leikkiville lapsille ja aikuisille mahdollistetaan keskittyminen leikkiin. (4.4)

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Kehitetään leikkiympäristöjä, lapset osallistuvat leikkiympäristöjen kehittämiseen ja leikkivälineiden valmistamiseen.</p> <p>Otetaan huomioon lapsien mielenkiinnon kohteet, ajatukset ja toiveet.</p> <p>Leikki saa näkyä useamman päivän ajan ja henkilöstö tukee leikkien säilymistä, ei tarvitse aina siivota leikkejä pois, voi laittaa tavaroita ja leluja kaappiin talteen odottamaan.</p> <p>Leikkivälineistö lasten saatavilla.</p> <p>Leikkivälineiden kuvittaminen ja käytetään leikkitauluja.</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	<p>Jokainen lapsiryhmä rakentaa omat leikkiympäristöt ryhmän lasten mielenkiinnon kohteiden mukaan.</p>
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	

Ajattelu ja oppiminen (2.7)

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon hankinta, jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua, jonka perustaa luodaan varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja.

Lasten ajattelu ja oppiminen kehittyvät monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten avulla. Ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee olla tilaa. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla yhdessä ideoitaan ja tutkia maailmaa. Lasten taitoja jäsentää, nimetä ja kuvata ympäristöä ja sen ilmiöitä tuetaan lasten iän ja kehityksen mukaisesti. Lapsia rohkaistaan kysymään ja kyseenalaistamaan. Heidän kanssaan iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia. Lapsia kannustetaan myös sinnikkyteen ja olemaan lannistumatta epäonnistumisista sekä keksimään ratkaisuja eri tilanteissa. Heitä ohjataan suuntaamaan ja ylläpitämään tarkkaavaisuuttaan. Päivittäinen, riittävä fyysinen aktiivisuus tukee lasten ajattelua ja oppimista. Toiminnan pedagoginen dokumentointi (luku 4.2) sekä yhteinen pohdinta auttavat lapsia havaitsemaan oppimistaan ja tunnistamaan vahvuuksiaan. Tämä vahvistaa lasten uskoa omiin kykyihinsä.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen perusta on yhdessä tekeminen vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisen kanssa. Aikuisen on tärkeää olla läsnä lasten toiminnassa jatkuvasti, jolloin aikuinen voi osaltaan mahdollistaa lapsen ajattelun ja oppimisen kehittymisen.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Kuunnellaan ja havainnoidaan lapsia.</p> <p>Lapset osallistuvat toiminnan suunnitteluun.</p> <p>Annetaan tilaa lasten pohdintaan ja ajatteluun.</p> <p>Tuetaan lasten omatoimisuutta ja itse tekemistä.</p> <p>Hyväksytään erilaiset tavat ajatella ja oppia.</p> <p>Dokumentoidaan lasten oppimista: kuvat, sadutukset.</p> <p>Päiväsrakenteen käyttö, huomioidaan myös vuorohoidossa.</p> <p>Positiivisuus kaikessa toiminnassa.</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (2.7)

Lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Tämä korostaa sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen sekä kulttuurisen osaamisen merkitystä. Osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita. Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille. Toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää oman ja muiden kulttuurin ja katsomuksellisen taustan ymmärtämistä ja kunnioittamista. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä heidän vuorovaikutus- ja ilmaisu-taitojaan.

Paikallisesti päätetyt asiat

Varhaiskasvatuksessa luodaan myönteisiä ihmissuhteita, harjoitellaan tunnetaitoja sekä erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista. Aikuinen tiedostaa oman roolinsa ja ammatillisuutensa vuorovaikutustaitojen mallintajana ja toimii sen mukaisesti. Jokainen lapsi ja aikuinen on arvokas ja häntä kohdellaan sen mukaisesti.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Otetaan huomioon eri kulttuuritaustat ja ollaan kiinnostuneita lasten perheiden kulttuureista.</p> <p>Kuvitetaan lasten arkea ja tuodaan niitä esiin perheille.</p> <p>Arvostetaan eri kulttuuritaustoja ja ne ovat meille rikkaus.</p> <p>Tehdään huoltajien kanssa yhteistyötä-> toivotaan huoltajien ja perheiden tuovan omasta kulttuurista asioita päiväkodin arkeen.</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	<p>Lasten kansioissa ja muissa dokumentoinnissa näkyy eri kulttuuritaustat.</p> <p>Käytetään dokumentointiin videoita, kuvia, sadutuksia.</p>
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (2.7)

Itsestä huolehtimiseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät taidot ovat kaikille tärkeitä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen.

Lasten itsenäisyyden asteittaista lisääntymistä tuetaan. Lapsia autetaan ja heitä kannustetaan pyytämään apua sitä tarvittaessa. Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja kuten pukeutumista, ruokailua sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Lapsia ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä, ku-ten lähiluonnossa ja liikenteessä. Lasten kanssa käsitellään heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita kuten levon, ravinnon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Lapsia autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Lasten tunnetaidot vahvistuvat, kun heidän kanssaan opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita. Lapsia ohjataan myös kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Lapsille tarjotaan tekemisen ja osallistumisen mahdollisuuksia yhteisiin arjen työtehtäviin, esi-merkiksi pöytien pyyhkimiseen, vaatteiden viikkaamiseen tai vastaaviin päivittäisiin tekemisiin. Lasten kanssa harjoitellaan tunnetaitoja lasten tarpeet ja kehitystaso huomioiden. Materiaalina voidaan käyttää mm. Pienin Askelin –opetusohjelmaa. Jokaisessa ryhmässä huolehditaan kehotunnekasvatuksesta ja turvataitojen opettelusta arjen eri tilanteissa. Aikuinen valvoo, ohjaa ja auttaa lapsia wc-käyntien yhteydessä. Lapsia ohjataan pesemään ja kuivaamaan kätensä jokaisen wc-käynnin jälkeen. Aikuinen huolehtii, että lapset pesevät käten-sä tullessaan hoitopaikkaan, wc:ssä käynnin jälkeen, vaipanvaihdon jälkeen ja ennen ruokailuja.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Ohjataan lapsia arvioimaan ruuan määrää ja maistamisen määrää.</p> <p>Tuetaan lapsia omatoimisuuteen, aikuinen ohjaa sanallisesti tai kuvilla ja on lähellä.</p> <p>Aikuinen sanoittaa toimintaa ja lapsen tunteita.</p>
<p>Ilo kasvaa liikkuen – ohjelman seuraava askel</p>	<p>Lapsien osallisuuden huomioiminen liikuntatuokioissa. Huomioidaan toiveet ja ideat. Suunnitellaan tuokioita ryhmissä. Hyödynnetään koulun salia. Otetaan liikuntavälineistöä lasten saataville.</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	<p>Henkilökunta sitoutuu positiiviseen ilmapiiriin, joka tukee tunteiden sanoittamista ja nähdään arkitilanteet lapsen oppimisen kannalta.</p>

Arviointisuunnitelma ja arviointi:	
------------------------------------	--

Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (2.7)

Monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista tarvitaan lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen edistävät lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea näiden taitojen kehittymistä.

Monilukutaito on kulttuurisesti moninaisten viestien ja ympäröivän maailman ymmärtämisen sekä vuorovaikutuksen näkökulmasta keskeinen perustaito. Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Monilukutaidon perustana on laaja tekstikäsitys, jonka mukaan erilaiset tekstit voivat olla muun muassa kirjoitetussa, puhutussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Siihen sisältyy erilaisia lukutaitoja kuten kuvanlukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito ja peruslukutaito. Monilukutaito liittyy kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin. Lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä. Lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa, ympäristöissä. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja.

Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä sekä tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. Digitaalista dokumentointia hyödynnetään leikeissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna tieto- ja viestintäteknologiaa edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä lukutaitoa. Henkilöstö ohjaa lapsia tieto- ja viestintäteknologian monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:	<p>Lasten tekemät työt esillä ryhmässä.</p> <p>Tabletit saatavilla ja lasten käytettävissä.</p> <p>Käytetään tabletteja saduttamisessa.</p> <p>Päivästruktuurin ja kuvien näkyminen ryhmissä.</p> <p>Käytetään kirjastopalveluja.</p>
---	---

Tavoitteiden tarkennus tiimiin:	Hyödynnämme kaikessa toiminnassa digitaalisia välineitä. Tehdään drive –kansiot lapsille, josta voi käydä katsomassa kuvia.
Arviointisuunnitelma ja arviointi:	

Lasten kanssa huomioidaan, tutkitaan ja keskustellaan päivittäisessä toiminnassa ympärillä olevista erimuotoisista teksteistä, esim. liikennemerkkit, kuvat, numerot, logot, mainokset jne. On tärkeää tiedostaa, että media ja sen merkitys ovat lisääntyneet ihmisten arjessa ja mediakasvatuksella on tärkeä rooli lasten mediataitojen tukemisessa. Aikuisen on tärkeää olla läsnä ja tietoinen, mitä lapsi tekee tieto- ja viestintäteknisillä välineillä. Lapselle opetetaan että aina on tärkeää kertoa aikuiselle, jos hän näkee tai kuulee sellaista sisältöä, joka pelottaa, ahdistaa tai tekee lapselle pahan mielen.

Osallistuminen ja vaikuttaminen (2.7)

Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen luovat perustan demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Tämä edellyttää yksilöltä taitoa ja halua osallistua yhteisön toimintaan sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa. Varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan näitä demokratian toteutumisen keskeisiä periaatteita. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen.

Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Samalla lapset oppivat vuorovaikutustaitoja sekä yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Henkilöstö huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten käsitys itsestään kehittyi, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot muovautuvat.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Lapsi on aktiivinen ja vastuullinen toimija, jonka mielipiteet, toiveet ja tarpeet huomioidaan toiminnan suunnittelussa. Kaikilla lapsilla tulee olla mahdollisuus osallisuuteen ja vaikuttamiseen iästä, kehitystasosta ja taidoista riippumatta. On tärkeä huomioida, että osallisuus on kaikkien lasten, ei vain puhuvien, oikeus. Aikuisen on tärkeää huomioida ja varmistaa se, että kaikkien lasten mielipide tulee kuulluksi. Aikuinen on aktiivinen ja aloitteellinen vuorovaikutussuh-teessa lapseen.

Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:	<p>Jokainen työntekijä havainnoi lapsia, tuodaan havaintojen perusteella esille lasten mielenkiinnon kohteita.</p> <p>Kysytään huoltajilta lasten mielenkiinnon kohteita.</p> <p>Kannustetaan omatoimisuuteen, omista tavaroista huolehtimiseen ja leikkien siivoamiseen.</p> <p>Opetellaan oman vuoron odottamista.</p> <p>Muokataan oppimisympäristöä omatoimisuutta ja osallisuutta tukevaksi.</p> <p>Käytössä jokaisen lapsen vahvuuspuu, johon kirjataan vuoden aikana uusia vahvuuksia, joita hyödynnetään oppimisessa ja oppimisympäristössä.</p>
---	--

	Pidetään lasten kokouksia, joissa lapset saavat suunnitella toimintaa ja saadaan lasten ääni kuuluville.
Tavoitteiden tarkennus tiimiin:	Jokaisen ryhmän pelisäännöt yhdessä lasten kanssa mietittynä. Kannustetaan lapsia oma-aloitteisuuteen. Tuetaan ryhmäänkuuluvuuden tunnetta.
Arviointisuunnitelma ja arviointi:	

Kielten rikas maailma (4.5)

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Kielen kehityksen tukeminen kytkeytyy lapsen monilukutaidon kehittymiseen (luku 2.7). Lisäksi se on yhteydessä muun muassa lasten kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvään laaja-alaiseen osaamiseen. Kehittyvät kielelliset taidot avaavat lapsille uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen.

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Sen avulla lapsi ottaa haltuun erilaisia tilanteita ja asioita sekä toimii vuorovaikutuksessa muiden kanssa, ilmaisee itseään ja hankkii tietoa. Lasten kielellistä kehitystä tukee monipuolinen varhaiskasvatuksen kieliympäristö sekä yhteistyö huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksessa lapsille annetaan kannustavaa ja johdonmukaista pa-lautetta heidän kielenkäyttö- ja vuorovaikutustaidoistaan.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Kieleen tutustuminen tapahtuu varhaiskasvatuksessa arjen kaikissa vuorovaikutustilanteissa työntekijöiden ja toisten lasten kanssa. Kielen oppimisen tukena käytetään mm. monipuolisesti kuvia ja tarvittaessa esimerkiksi tukiviittomia.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Otetaan lapsen kiinnostuksen kohteet huomioon.</p> <p>Ollaan arjessa läsnä ja sensitiivisiä.</p> <p>Käytetään kirjastoa, kirjoja ja musiikkia kielen oppimisessa.</p> <p>Nimetään asioita, annetaan aikaa keskustelulle.</p> <p>Satujen, lorujen ja sadutuksen käyttäminen.</p> <p>Hyödynnetään suomi toisena kielenä oppimateriaaleja.</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	<p>Luetaan yksilöllisesti kirjoja lapsille.</p> <p>Perushoidolliset tilanteet ovat tärkeitä kielen oppimiselle.</p> <p>Erikielisten lasten huomioiminen arjessa.</p> <p>Ryhmittäin lapsien saduttaminen.</p>
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	

Ilmaisun monet muodot (4.5)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Ajattelun ja

oppimisen taidot kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja luovat merkityksiä erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Kyky kuvitella ja luoda mielikuvia on keskeistä myös lapsen eettisen ajattelun kehittymiselle. Kulttuuriperintöön, taiteeseen ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osaamista myös monilukutaidon sekä osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueilla.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen toiminnassa tarjotaan päivittäin lapsille omaehtoista tai ohjattua toimintaa ilmaisun parissa. Varhaiskasvatuksen toiminnassa on tilaa lapsista lähtöisin olevalle luovuudelle ja kekseliäisyydelle. Lasten kiinnostuksen kohteet ja ajan-kohtaiset aiheet huomioidaan työtapojen valinnassa. Varhaiskasvatuksen työntekijät keskustelevat lasten kanssa ja havainnoivat lasten toimintaa lapsilähtöisten ideoiden toteutumisen mahdollistamiseksi.

Varhaiskasvatuksen arjessa mahdollistetaan lapsille omaehtoinen kulttuurin tuottaminen sekä luodaan tilaisuuksia päästä esiintymään toisille lapsille ja aikuisille. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan esiintymisen erilaiset tavat ja toimintamallit, esimerkiksi esitys voi olla ennalta nauhoitettu, animaatio jne.

Lapsilla tulee olla tieto varhaiskasvatuksen tarjoamista mahdollisuuksista. Kaikkien välineiden ei tarvitse olla esillä, mutta lapsilla on oltava tieto esimerkiksi kuvien kautta siitä, mitä he voivat käyttää.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Motivoidaan lapsia, huomioidaan vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet.</p> <p>Käytetään eri ilmaisun muotoja ja leikkiä.</p> <p>Henkilökunnan leikkisyys ja heittäytyminen.</p> <p>Välineistö lasten saatavilla ja tiedossa, että niitä on oikeus käyttää. Vaihdelaan tavaroita ryhmien kesken.</p> <p>Tarinankerrontaryhmä päiväkodilla.</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	<p>Vanamot ja Metsätähdet osallistuvat tarinankerrontaryhmään.</p> <p>Mahdollisuus luovaan toimintaan koko päivän ajan->kuvien merkitys.</p>
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	

Minä ja meidän yhteisömme (4.5)

Lasten elinpiiri laajenee heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksen kodin ulkopuolella. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista. Toiminnassa voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, erilaisia mediasisältöjä sekä vierailijoita, vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia. Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alue tukee erityisesti lasten kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista (luku 2.7).

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen lapsiryhmien säännöt luodaan yhdessä lasten kanssa ja laitetaan lasten nähtäville kuvilla tai muutoin lapsille sopivalla tavalla havainnollistettuina. Säännöistä ja niiden perusteluista tulee aidosti keskustella lasten kanssa.

Kajaanin varhaiskasvatuksessa on laadittu katsomuskasvatukseen yhteiset ohjeet, jotka löytyvät Intrasta (Sivistys-> Varhaiskasvatus-> Ohjeet) ja pdf-lomakkeista.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Aikaa päivittäiselle keskustelulle.</p> <p>Lapset tekevät pelisäännöt ryhmittäin.</p> <p>Pihäsääntöjen tekeminen lasten ja aikuisten kanssa->kuvittaminen.</p> <p>Lasten jakautuminen pienryhmiin-> ryhmäänkuuluvuuden tunne.</p> <p>Luetaan lasten kotoa tuomia kirjoja.</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	<p>Lapset ja henkilökunta keskustelevat pelisäännöistä, päiväkodin tavoista ja päättävät yhdessä ryhmittäin niistä.</p>

Arviointisuunnitelma ja arviointi:	
------------------------------------	--

Tutkin ja toimin ympäristössäni (4.5)

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Varhaiskasvatus tukee lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä sekä vahvistaa myönteistä suhtautumista matematiikkaan. Varhaiskasvatukseen sisältyy myös ympäristökasvatusta ja teknologiakasvatusta. Oppimisympäristöihin liittyvät omakohtaiset havainnot, kokemukset ja elämykset auttavat lapsia ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita sekä kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Lasten kehittyvä taito nimetä asioita sekä käyttää erilaisia käsitteitä edistää monilukutaitoa.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen toiminnassa huomioidaan kestävän kehityksen näkökulma. Hankinnat tehdään harkiten ja suositaan välineitä, jotka ovat kestäviä ja tarvittaessa korjattavia. Askarteluissa hyödynnetään kierrätys- ja luonnonmateriaalia.

Lapsia ohjataan käyttämään vettä ja sähköä tuhlaamista välttäen. Lasten kanssa harjoitellaan ja opetellaan ruuan arvostamista. Yhdessä voidaan esimerkiksi seurata ruuan hävikkiä. Opetellaan ruuan annostelua: ”minkä verran jaksan syödä?”.

Merkkipäiviä juhlistettaessa suositaan aineettomia lahjoja. Varhaiskasvatuksessa erilaisissa juhlissa suositaan erilaisia leikkejä ja muuta toimintaa herkkujen sijaan.

Varhaiskasvatuksessa harjoitellaan lasten kanssa kierrättämistä päivittäisessä toiminnassa. Ryhmissä lajitellaan jätteet kierrätysastioihin yhdessä lasten kanssa.

Näin toimimme ja näin osallisuus näky:	<p>Tuetaan lapsia leikkiympäristöjen muokkaamisessa.</p> <p>Kierrättämisen opettelu->otetaan selvää asioista, toimitaan lähiympäristössä.</p> <p>Luonnonmateriaalien käyttäminen ja tutkiminen.</p>
--	--

Tavoitteiden tarkennus tiimiin:	<p>Aikuiset sitoutuvat leikkiympäristöjen muokkaamiseen lasta innostaviksi.</p> <p>Sallitaan leikkiympäristöjen vaihtelevuus.</p> <p>Sitoudumme kierrättämään ja käyttämään kierrätyspistettä.</p> <p>Hyödynnämme kierrätys- ja luonnonmateriaaleja.</p>
Arviointisuunnitelma ja arviointi:	

Kasvan, liikun ja kehityn (4.5)

Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueeseen sisältyy liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tavoitteita. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Tämä oppimisen alue tukee erityisesti itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liittyvää laaja-alaista osaamista.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä lapsille tarjotaan ravintosuositusten mukaisia aterioita. Varhaiskasvatuksessa tarjottavien aterioiden myötä lapset tutustuvat suomalaiseen ja kainuulaiseen ruokakulttuuriin. Varhaiskasvatuksessa tarjottavien aterioiden myötä lapset tutustuvat suomalaiseen ruokakulttuuriin, ruokailutapoihin ja erilaisiin ruokiin. Varhaiskasvatuksessa kannustetaan lapsia terveellisiin ruokailutottumuksiin. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan valtakunnalliset ravitsemussuositukset.

Kajaanin LiikuntaVasu toimii lasten liikkumista ohjaavana suunnitelmana, joka löytyy Kajaanin kaupungin intrasta (Varhaiskasvatus-> lomakkeet -> liikunta) ja pdf-lomakkeista.

Kajaanin varhaiskasvatus on mukana valtakunnallisessa lasten liikkumis- ja hyvinvointiohjelmassa Ilo kasvaa liikkuen. Varhaiskasvatustyksiköt toteuttavat ohjelmaa omien kehittämiskohteidensa kautta ja Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositusten mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa pyritään siihen, että lapsi liikkuu varhaiskasvatuspäivän aikana kaksi tuntia.

Kaikissa päiväkodeissa toimii nimetyt liikuntavastaavat, joiden tehtävänä on yhdessä muun varhaiskasvatustyksikön henkilöstön kanssa edistää ja koordinoita varhaiskasvatuksessa olevien lasten liikkumista.

Lasten motorista kehitystä havainnoidaan päiväkodeissa motorisen kehityksen havainnointilomakkeen avulla. Lasten motori- seen kehitykseen liittyvä havainnointilomake täytetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelman yhteydessä vuosittain.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Kannustetaan ja motivoidaan lapsia liikkumiseen.</p> <p>Kokeillaan eri liikuntamuotoja.</p> <p>Tuetaan omaehtoista liikkumista.</p> <p>Järjestetään liikunnallisia tapahtumia ja hetkiä.</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	<p>Sallitaan lasten liikkuminen sisätiloissa ja mahdollistetaan lapsen luontainen liikkuminen.</p>
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	

Eri kieli- ja kulttuuriryhmien varhaiskasvatuksen toteuttamista (4.7)

(täytetään tarvittaessa)

Varhaiskasvatuksen lähtökohtana on tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus. Osallistuminen varhaiskasvatukseen tukee eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten mahdollisuutta oppia suomea toisena kielenä luonnollisissa vuorovaikutustilanteissa, pienryhmätoiminnassa ja yksilöopetuksena. Varhaiskasvatuksessa hyödynnetään Kajaanin kaupungin varhaiskasvatuksen kotouttamisohjelmaan ja intraan koottuja maahanmuuttajatyössä käytössä olevia toimintamalleja ja materiaaleja.

Jokaisessa päiväkodissa on nimetty maahanmuuttajatyön yhteyshenkilö, joka huolehtii osaltaan yksikkönsä tiedottamisesta maahanmuuttajatyöhön liittyvissä asioissa. Yksikköjen yhteyshenkilöt perehdyttävät, ohjaavat ja neuvovat uutta henkilöstöä niissä ryhmissä, joissa on eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia. He ohjeistavat tulkkauksen tilaamisen ja toteuttamisen. Yhteyshenkilöt neuvovat mistä materiaalit ja tieto löytyvät. He osallistuvat yhteyshenkilötapaamisiin ja kehittävät sekä jakavat hyviä käytäntöjä.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<p>Huomioidaan lasten tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus.</p> <p>Tehdään yhteistyötä perheiden kanssa, opitaan heiltä asioita ja tapoja heidän kulttuurista.</p> <p>Eläinleikkiryhmän käyttö suomen kielen tukemisessa.</p> <p>Havainnoidaan ja dokumentoidaan lasten toimintaa.</p> <p>Omat toimintamallit eri ryhmissä lasten iän ja kehitystason mukaan.</p> <p>Kiinnitetään huomiota sanattomaan viestintään lasten ohjauksessa (ilmeet, eleet, äänensävy ja äänenpaino) ->tutkimushankkeen palaute.</p>
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	<p>Vanamoilla käytössä eläinleikkiryhmä.</p> <p>Havaintojen kirjaaminen ja keskustelu tiimeissä.</p> <p>Sensitiivinen kohtaaminen arjessa.</p>
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	

Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen (7.1)

Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä lasten kehityksen ja oppimisen edellytysten parantaminen . Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lasten varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Pedagoginen dokumentointi mahdollistaa lasten ja huoltajien osallistumisen toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen. (4.2)

Paikallisesti päätetyt asiat:

Jokainen varhaiskasvatusyksikkö laatii varhaiskasvatussuunnitelmaan pohjautuvan vuosisuunnitelman toiminnalleen ja yksikkökohtaisesta vuosisuunnitelmasta tehdään tarkennuksia tiimin tasolle. Vuosisuunnitelmat ja niiden toteutuminen arvioidaan toimintakauden päätteeksi. Yksikkökohtainen vuosisuunnitelma julkaistaan päiväkodin nettisivuilla. Huoltajilla on oikeus nähdä yksikkökohtainen vuosisuunnitelma halutessaan myös päiväkodilla.

Jokaisessa tiimissä toteutetaan säännöllistä ja jatkuvaa itsearviointia. Arvioinnin ja kehittämisen tukena käytetään pedagogista dokumentointia. Tiimipalaverien aiheena on tärkeää olla tiimissä toteutettavan pedagogiikan arviointi ja kehittäminen

Arvioinnista nousevat kehittämisen tavoitteet ja suunnitelma sen toteuttamiseksi:	
Tavoitteiden tarkennus tiimiin:	
Toteutuneen suunnitelman arviointi:	